

Feline Verbrugge

Marjan Ketner

De levendige stadsrand

Onze stadsranden verdienen het om vanuit een ander perspectief benaderd te worden.

Niet als een rommelige restruimte, maar als vitaal buitengebied dat essentieel is voor een leefbare stad.

Auteurs: Feline Verbrugge en Marjan Ketner, landschapsarchitecten bij od205

Al van oudsher heeft de stadsrand een belangrijke functie voor de bewoners van de stad. In vroegere tijden als nabije plek voor het verbouwen van groente en fruit, later ook als groene uitvalsbasis voor sport en andere vormen van recreatie. Het wat rommelige, maar dynamische gebied van de stadsrand biedt ruimte aan allerlei activiteiten waar in de stad geen plaats voor is. Door de verstedelijking en de opmars van bedrijventerreinen is het groene karakter van de stadsranden echter steeds meer onder druk komen te staan. Plaatsen die belangrijk zijn voor het dagelijks leven, verdwijnen – denk aan sport- en crossveldjes, moestuinen en landjes. De stad verliest hiermee een directe uitvalsbasis voor de stadsbewoner om te recreëren, voedsel te verbouwen of de natuur te beleven. De afstand van de stadsbewoner tot het groene buitengebied wordt groter.

Dynamische kreukelzone

Dat is zonde, want de dynamiek van de stadsrand biedt juist veel kansen. De stadsrand als multifunctioneel tussengebied tussen stad en landelijk gebied heeft een belangrijke functie voor het stedelijk leven op allerlei niveaus. Zo kan de stadsrandzone worden ingezet als een schakelgebied waar een aantal grote thema's bij elkaar komen. Denk aan de klimaatopgave, waterberging, voedselproductie, ecologie en biodiversiteit en ten slotte het thema van de gezonde leefomgeving. Een goede balans tussen de rode invulling (wonen en werken) en de groene invulling (natuurbeleving en recreatie) van de stadsranden is dus belangrijk.

Levendige stadsrand

Met het oog op deze kansen verdienen de stadsranden het om vanuit een ander perspectief benaderd te worden. Niet als rommelige restruimtes die opgeruimd kunnen worden door stedelijke uitbreiding, maar als gebieden die kunnen worden gezien én ingericht als kwalitatief hoogwaardige groene zones. Zones waar de stad en het landelijke gebied op een natuurlijke manier in elkaar overgaan. Waar plaats wordt geboden aan een gevarieerd landschap voor de stadsbewoners, en zo een nabije groene uitvalsbasis wordt gecreëerd die tevens helpt om de recreatiedruk in de grotere, soms kwetsbare natuurgebieden te verzachten.

Landschapsparken

In de herwaardering van de stadsrand wordt steeds vaker de term 'landschapspark' gebruikt. Het geeft aan dat er ontwerp en beheer nodig zijn om deze gebieden zodanig in te richten dat ze als nabij en beleefbaar worden ervaren door de stadsbewoners. Door in te zetten op de productieve, natuurlijke en recreatieve aspecten van het landschap, ontstaan werkende landschappen waar voedsel wordt geproduceerd en kleinschalige landbouw plaatsvindt, maar waar tegelijk ruimte is voor natuurbeleving en waar duidelijke routes doorheen lopen die het gebied met de stad verbinden.

Landschapsparken versterken de relatie tussen de stad en het omringende platteland. Zo verbinden ze de groene en blauwe netwerken van stad en land, vormen ze bufferzones voor waterberging en groene corridors die bijdragen aan de uitwisseling van soorten, waarmee zowel de biodiversiteit van de stad als van het platteland wordt vergroot.

Landschapsparken brengen ook de voedselproductie dicht bij de mensen. Vaak hebben stedelingen geen zicht op de manier waarop hun voedsel wordt geproduceerd. In de nieuwe stadsranden wordt dit zichtbaar en toegankelijk gemaakt. Verschillende vormen van (duurzame) landbouw zijn er perfect op hun plaats. Denk bijvoorbeeld aan voedselbossen en vormen van CSA (*community supported agriculture*), zoals het Herenboeren-concept. Dit trekt veel

stadsbewoners aan: mensen gaan er vrijwilligerswerk doen of hebben een pluk- of oogstabonnement.

Door de inpassing van een goed uitgedacht recreatief netwerk ontstaat een levendig gebied met een grote aantrekkingskracht. Denk aan verschillende routes voor fietsers en wandelaars, maar ook om te skeeleren, te kanoën of te suppen. Zorg voor voldoende rustgelegenheden met bankjes, picknickmogelijkheden en cafeetjes. Maak ook winkelen bij de boer mogelijk en stimuleer dit. En bied ten slotte een wisselende programmering aan, bijvoorbeeld met festivals, evenementen en al dan niet tijdelijke (landschaps)kunst.

Op verschillende plaatsen in Nederland zijn al landschapsparken ontstaan, bijvoorbeeld in de Ooijpolder bij Nijmegen en Park Lingezegeen tussen Arnhem en Nijmegen. Ook zijn er veel landschapsparken in ontwikkeling, onder andere bij Roosendaal en Tilburg.

Toekomstvisie

Wij zien graag dat elke stad in de toekomst een eigen landschapspark heeft. Daarvoor moeten de stadsranden wel vanuit een ander perspectief ontworpen en beheerd worden. Dat zal niet eenvoudig zijn, gezien de vele belanghebbenden en grondeigenaren in deze gebieden, zoals boeren en bedrijven. Ook natuurorganisaties en overheden horen bij de te betrekken partners en niet te vergeten de stadsbewoners zelf. Voor de ontwikkeling van een landschapspark is samenwerking essentieel. Daarvoor is draagvlak nodig en mensen die energie willen stoppen in de ontwikkeling van nieuwe concepten. Wij stellen hiervoor een cocreatief proces voor, waarin je samen kunt werken aan een openbaar en toegankelijk landschapspark dat voor iedereen wat oplevert, in de stad en op het platteland. En tot slot is er voor grootschalige gebiedsontwikkelingen als deze vooral een lange adem nodig.

